

Ver za glaimern se en de lòntschòft

Un progetto fotografico dedicato ai giovani della comunità. Per partecipare – l'iniziativa è aperta a ragazze e ragazzi tra i 16 e i 30 anni – basta un dispositivo in grado di fare foto e buona volontà di stare all'aria aperta.

S kimmpt envire trong an nain projeckt as s hõt za tea'n pet de jungen as hom zbischn de seckzen ont de draiskjor ont de lòntschòft va de sai'nega platz. S ist an projeckt as zuarklaupt lait van Tol

ont va Persn aa. De jungen kemmen notschaugt va òrbeter as learn s en abia za derretn as internet de ourtn. S kimmpt gamòcht abia an kurs bou de toalnehmer kemmen u'galeart ont bou dòra hom de moglechket za mòchen sèlber de letrattn en plòtz as de belln as sèllt kemmen tsechen va òlla. Ver za schraim se inn, vrog't men zboa'sk euro as de barn prauchen ver en gònze kurs. S sèll asmen bart gea' za prauchen

ist an plunder as mòcht letrattn ont eppes za leing s drau en internet. Ober, s hõt nèt probleme haitzegento avai de mearestn jungen hom òlls dös. Ver en doi projeckt, hõt men tschbunnen en de jungen avai s sai' de sèlln as hom òlbe minder gait za riarn se aus van haus ont aa avai, s ist a ding as riart u' de teknologi ont sei hom mear hònt as de nain plinder.

Men hõt se zömmgaleik zbischn der Tol ont Persn, asou kòntnt men òndera platz aa sechen ont vinnen. S ist an rèchtn vurm ver za

glaimern de jungen en de lòntschòft ont petn prauch va de tecknologi, mòcht men bòcks n a ker der gait.

Chiara Pompermaier

CIMBRO

'Z Groaz Kriage gisekh von österraische un belese zimbar

di Luca Zotti

È stata inaugurata sabato presso il Centro Documentazione Luserna la nuova mostra annuale dedicata agli Altipiani Cimbri nel primo conflitto mondiale. Fiorenzo Nicolussi Castellan, presidente di questo ente culturale, risponde alle domande di Vita Trentina.

An sàntza pasàrt hatta bidar offigitànt dar Dokumentationszentrum Lusérn pitt a naüga auzlegom bo da kontàrt von kriage af di zimbar hoachebene. Lai nà dar inauguratziong bar hām gihōart dar vorsitzar vo disar veroine, dar Fiorenzo von Kastelē. **An āndra stadjon iz sa āgiheft vor in Dokumentationszentrum Lusérn, nēro Fiorenzo?**

Ja, haür o hābar offigitānt in lānngēz zo spēra benn bar 'z bartnda rivan di āndarhailegen. Ditzā djar khearbar bidrumm pittar auzlegom un ren bidar von earst beltkriage. Bar gian biane bait però, umbromm bar ren vo dar zimbar hoachebene bo da hatt alla di gilaichegen burtzan, stāmmt abe von gilaichegen laüt, hatt da gilaich kultur un redet di gilaichege zung, ma si khinnt zo vennase in zboa stati. At 'na sait di lentar vo Folgrait, Lavrou un Lusérn untar Österreich, at d'āndar sait di lentar von Sim Kamōundar bo da khemmen zo soina untar 'z Beleschlānt.

An uantzega kultur, bo da lebet in an khlumman toko earde, gitoalt

Di inauguratziong vo dar naüga auzlegom

tortimitt von an konfi. Baz 'z hatt soin gimunt vor ünsarne alte?

Soin untar zboa stati vor di zimbar 'z hatt nicht soin gemunt vorānahē dise sbere zaitn, umbromm sa soinse hērtā gimōvart vo 'na sait aft d'āndar, però benn 'z prichta auz 'z kriage bēkslta di bēlt: aft disan toko hoachebene, dar österraische toko, soinda gest khennt augimacht sim fōrt, un aft da āndra sait di belesan hām gihatt augimacht āndre fōrt. Aft 24 vo madjo von djar '15 alle di lusérnar, mēnnen, baibar un khindar hām gimocht vonkian un soin gānt zo giriva au hoach in di Boemia.

Boemia, in di Tschēkai. Khüsto ke, ānka az iz gest an groazan schade 'z hettat gimack gian birsar aft 'na āndra sait?

Sēmm hāmsa gimakh nützan soi zung zoa zo maga lirnēn un zo maga ren taütsch. ānka az iz gest sber hāmsa almeno gimakh lem in a lānt bo da hatt gihatt da gilaich burtz, da gilaich stām m az bi kultur. Vor di zimbar vo d'āndar toal vo dar hoachebene, vor di belesan zimbar anvetze, iz gibēkslt mearar umbromm sa soin khennt ummargistrōbet pa' Beleschlānt un sēmm soinsa khenn āgischaugēt sovl az pe 'z beratn gest taütsche, quindi di sēlne n vo dar āndra sait.

Baz venntma in di auzlegom von Dokumentationszentrum?
Di auzlegom kontārt ditzā: si khütt

baztada iz khennt vür daz earst djar, djüst vor hundart djar vo haüt, benn 'z izta auzgiprocht di Frūhjähroffensive bo da hatt nidargischlakh da gāntz hoachebene umbromm di taütschan soin girift finn biane bait zo riva nidar affon pon. Dopo si kontartaz von groaz kriage bo da iz gest au af di Ortigara, bo da di belesan hām gisüacht bidar zo prēcha un zo riva iar, lazzante sēm se o an hauf toatn. Un dopo si kontartaz no vo bia di laüt bo da soin gikheart bidrumm un hām givuntet alle di lentar un di hāisar nidargischlakh un hām bidar au gimocht machan allz. Vor di österraische zimbar dopo 'z kriage izta gest gibēkslt vil, umbromm sa soinse givuntet nimear untar 'z Österreich ma untar 'z Beleschlānt.

Ber 'z hattaz gihelft zo lega panāndar allz ditzā?

Alla di auzlegom iz kontārt in di tafln gimacht von storiko Alberto Di Giglio, ma di auzlegom iz ānka vill āndarst: in haus von Dokumentationszentrum Lusérn venntma vill sachandarn: bar hām gibōllt zoan 'z lem von soldān, nēt lai benn sa hām gikhempft ma ānka bi sa hām gitrahk vür disa zait. Zo tüana ditzā hatta giarbatet pitt üs dar Osvald Mederle, an gāntz groazar storiko un kollezionist, un hatt giarbatet pitt üs dar Museo Storico von Kriage vo Rovrait. Allz ditzā iz khennt gimacht umbromm vill hāmaz giholf, un vor ditzā mage nēt vorgezzan di groaz hilfe bo da 'z hatt gett di Autonome Redjōn Südtirol un di Provintz vo Tria.

L vescof é ruà te Fascia

La quasi millenaria Pieve dedicata ai Santi Giovanni Battista e Giovanni Evangelista, ha vissuto venerdì 15 aprile un evento particolare, reso ancora più speciale dalla presenza del nuovo arcivescovo Lauro Tisi: la veglia di preghiera per la 53ª Giornata Mondiale di preghiera per le vocazioni.

Dò l'ordenazion a vescof stata tel dom de Trent ai 3 de oril passà, monseignor Lauro Tisi è ruà en vender ai 15 de oril da sera te Fascia, desché pruma vijita diozesana anter i decanac. Più a visa à cernù fora la gejjia jubilara de Sen Jàn per envièr via la vea diozesana dedichèda a la vocazioni che dapò arà autres momenc te autra gejjies sul teritorie. Dò aer passà fora l'usc maor de la Pieif, desché che à volù Papa Francesch, l'Usc de la Misericordia, l vescof Lauro l'é vegnù saludà dal decan don Mario Bravin che ensem a don Andrea, don Luigi e autres preves de la val ge à dat l benvegnù sun utàr. Da pert sia, l nef vescof à sobito recordà de aer n leam con Fascia che fona tel passà, amò ti tempes e la pruma

Monseignor Lauro Tisi è ruà en vender ai 15 de oril da sera te Fascia, desché pruma vijita diozesana anter i decanac

messe.

Ensem a don Luigi Trottnar se à binà da spes, dapodò era stat più outes a Delba e Penia tel temp de si ensegnamenc' tel seminarie arcivescovil de Trent a dir messa te la parochies più dalonc', cheles dezentredes. Te chela ocagions à cognosciù la comunanza de l'Auta val de Fascia. Amò l'à compagnà ence autres momenc de vita religiosa de la valeda, e l'é jitt ence più outes tel santuarie de Baissiston

endèna i pelegrinajes metui a jir dal decanat fascian per renover l leam de devozion. Donca te Fascia, l se troa anter amisc, a dit te sia paroles dantfora.

Endèna la pardicia l vescof Lauro à uzà i tems de l'an jubilar: la perdonanza, l dir detalpai, l se verjer a ducchenc' e o conscidrer frades, e l'à rejonà con n lengaz sempie e dret, tant che più outes à levà i grignoc'. La domenia dò, donca ai 17, l'é stat la 53ejima di mondiela de orazion per la vocazioni. E a chest va jontà che te la diozesa anchencondi l 30% dei preves é sot ai 65 egn de età.

A dit ence che valch segnel pojitif se l veit, ma ampò no l'é tant la vocazioni a esser en crisa, ma é l'om che no l se veit più te na viesta vocazionala.

El nef vescof à ringrazià i gropes e i cores di joegn che à ciantà e abeli la funzion adum a la comunanza entria. A vigni un à dat de don un pensier, na orazion jubilara, e duta la jent à volù ge strenjer la mans e ge der l benvegnù.

m.d.